UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

24 päivänä toukokuuta 2011 *

Asiassa C-52/08,

jossa on kyse EY 226 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 12.2.2008,

Euroopan komissio, asiamiehinään H. Støvlbæk ja P. Andrade, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

jota tukee

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehenään S. Ossowski, avustajanaan barrister K. Smith,

väliintulijana,

* Oikeudenkäyntikieli: portugali.

vastaan

Portugalin tasavalta, asiamiehinään L. Inez Fernandes ja F. S. Gaspar Rosa,

vastaajana,

jota tukevat

Tšekin tasavalta, asiamiehenään M. Smolek,

Liettuan tasavalta, asiamiehinään D. Kriaučiūnas ja E. Matulionytė,

Slovenian tasavalta, asiamiehinään V. Klemenc ja Ž. Cilenšek Bončina, ja

Slovakian tasavalta, asiamiehenään J. Čorba,

väliintulijoina,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (esittelevä tuomari) ja J.-J. Kasel sekä tuomarit R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, G. Arestis, M. Ilešič, C. Toader ja M. Safjan,

julkisasiamies: P. Cruz Villalón,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 28.4.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 14.9.2010 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan komissio vaatii kanteellaan unionin tuomioistuinta toteamaan, että Portugalin tasavalta ei ole noudattanut ammattipätevyyden tunnustamisesta 7.9.2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY (EUVL L 255, s. 22) mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole antanut kyseisen direktiivin noudattamisen edellyttämiä lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

2 Direktiivin 2005/36 johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan, että ”sijoittautumisvapautta koskevat periaatteet ja takeet, jotka ovat perustana erilaisille voimassa oleville tunnustamisjärjestelmille, säilytetään, mutta kyseisiä tunnustamisjärjestelmiä koskevia sääntöjä olisi parannettava saadun kokemuksen perusteella”.

3 Kyseisen direktiivin johdanto-osan 14 perustelukappaleen mukaan ”[vähintään kolmivuotisesta ammatillisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä 21.12.1988 annetussa neuvoston direktiivissä 89/48/ETY (EYVL 1989, L 19, s. 16)] vahvistet[tu] tunnustamisjärjestelm[ä] e[i] muutu”.

4 Direktiivin 2005/36 johdanto-osan 41 perustelukappaleen mukaan direktiivin soveltaminen ”ei rajoita [EY] 39 artiklan 4 kohdan eikä [EY] 45 artiklan soveltamista etenkään notaarien osalta”.

5 Direktiivin 2005/36 2 artiklan 3 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Jos muussa yhteisön oikeuden säädöksessä vahvistetaan järjestelyjä, jotka suoraan koskevat ammattipätevyyden tunnustamista tietyn säännellyn ammatin osalta, tämän direktiivin vastaavia säännöksiä ei sovelleta.”

6 Notaarin ammatista ei ole annettu mainitussa 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kaltaista muuta unionin oikeuden säädöstä.

7 Direktiivin 2005/36 62 artiklalla kumottiin direktiivi 89/48 20.10.2007 alkaen.

Kansallinen säännöstö

8 Notaarit hoitavat tehtäviään Portugalin oikeusjärjestyksessä vapaan ammatin harjoittajina. Notaarin ammatin järjestämistä koskevat säännökset ovat notaarikunnan perussäännön vahvistamisesta 4.2.2004 annetussa asetuksessa (Decreto-Lei) nro 26/2004 (Diário da República I, A-sarja, nro 29, 4.2.2004; jäljempänä notaarikunnan perussääntö).

9 Notaarikunnan perussäännön 1 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Notaari on lakimies, jonka tehtäviään hoitaessaan laatimat asiakirjat ovat julkisesti luotettavia.

2. Notaari on samanaikaisesti julkista tehtävää hoitava henkilö, joka varmentaa asiakirjat ja huolehtii niiden arkistoinnista, ja vapaan ammatin harjoittaja, joka toimii riippumattomasti ja puolueettomasti ja jonka asianosaiset voivat vapaasti valita.”

10 Perussäännön 4 §:n 1 momentissa säädetään, että ”notaarin yleisenä tehtävänä on laatia asianosaisten tahtoa vastaava julkinen asiakirja, jonka lainmukaisuuden hän takaa tutkimuksillaan ja tulkinnallaan, ja hän ilmoittaa mainituille asianosaisille sen arvosta ja sen ulottuvuudesta”.

11 Saman perussäännön 4 §:n 2 momentissa täsmennetään, että notaari on muun muassa toimivaltainen laatimaan testamentteja ja muita julkisia asiakirjoja, varmentamaan tai tunnustamaan kirjelmiä tai allekirjoituksia, antamaan todistuksia, vahvistamaan käännöksiä, antamaan virallisia otteita tai jäljennöksiä, laatimaan kokouksista pöytäkirjoja ja säilyttämään asiakirjoja.

12 Notaarikunnan perussäännön 25 §:n mukaan notaarin ammattiin pääsemiseksi seuraavien edellytysten on täytyttävä samanaikaisesti:

– asianomainen henkilö ei ole esteellinen hoitamaan julkisia tehtäviä, eikä häntä ole kielletty hoitamasta notaarin tehtävää

– asianomaisella henkilöllä on Portugalin lainsäädännössä tunnustettu oikeustieteellinen tutkinto

– asianomainen henkilö on suorittanut notaariharjoittelun ja

– asianomainen henkilö on suorittanut notaarilautakunnan (Conselho do Notariado) järjestämän valintakokeen.

13 Asetuksella nro 27/2004, joka annettiin 4.2.2004 (Diário da República I, A-sarja, nro 29, 4.2.2004), perustettiin notaariliitto. Notaarin ammattinimikkeen myöntämistä säännellään puolestaan 21.4.2004 annetulla oikeusministerin päätöksellä nro 398/2004.

14 Asetuksen nro 76-A/2006, joka on annettu 29.3.2006 (Diário da República I, A-sarja, nro 63, 29.3.2006), 38 §:n mukaan asiakirjojen varmentamista, vahvistamista ja tunnustamista koskeva toimivalta on annettu myös rekisteröintiviranomaisten rekisterinpitäjille, tunnustetuille kauppa- tai teollisuuskamareille sekä asianajajille (advogados) ja toimistoasianajajille (solicitadores). Tällaisen varmentamisen, vahvistamisen ja tunnustamisen vuoksi kyseisellä asiakirjalla on sama todistusvoima kuin jos se olisi laadittu notaarin luona.

15 Kuten Portugalin tasavalta on suullisessa käsittelyssä selittänyt, Portugalin lainsäädännössä on asteittain luovuttu siitä, että notaarin on varmennettava asiakirja, ja tämä koskee lähes kaikkia sellaisia asiakirjoja, joilta tällaista varmentamista aikaisemmin edellytettiin.

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

16 Komissiolle tehtiin kantelu, jonka mukaan direktiiviä 89/48 ei ole pantu täytäntöön Portugalissa notaarin ammatin osalta. Kantelua tutkittuaan komissio kehotti 20.12.2001 päivätyllä virallisella huomautuksella Portugalin tasavaltaa esittämään sille kahden kuukauden määräajassa huomautuksensa kyseisen direktiivin väitetystä täytäntöön panematta jättämisestä.

17 Portugalin tasavalta ilmoitti komissiolle 17.6.2002 päivätyssä vastauksessaan viralliseen huomautukseen, että notaarin ammattiin pääsyä koskevaa lainsäädäntöä oltiin parhaillaan uudistamassa.

18 Komissio lähetti 18.10.2006 kyseiselle jäsenvaltiolle perustellun lausunnon, jossa se totesi, ettei tämä ollut noudattanut direktiivin 89/48 mukaisia velvoitteitaan. Komissio kehotti Portugalin tasavaltaa toteuttamaan perustellun lausunnon noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kahden kuukauden kuluessa lausunnon vastaanottamisesta.

19 Portugalin tasavalta esitti 24.1.2007 päivätyllä kirjeellä perustelut, joiden nojalla se katsoi, ettei komission näkemys ollut perusteltu.

20 Komissio päätti tässä tilanteessa nostaa nyt käsiteltävän kanteen.

Kanne

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

21 Komissio väittää ensinnäkin, että notaarit eivät osallistu EY 45 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetulla tavalla julkisen vallan käyttöön. Se huomauttaa tässä yhteydessä, että koska kyseisessä artiklassa määrätään poikkeuksesta sijoittautumisvapauteen julkisen vallan käyttöön liittyvän toiminnan osalta, sitä on tulkittava suppeasti (asia C-2/74, Reyners, tuomio 21.6.1974, Kok., s. 631, Kok. Ep. II, s. 311, 43 kohta).

22 Mainitun poikkeuksen soveltamisala olisi lisäksi rajoitettava koskemaan toimintoja, joihin sellaisenaan kuuluu välitön ja nimenomainen osallistuminen julkisen vallan käyttöön (em. asia Reyners, tuomion 44 ja 45 kohta). Komission mukaan julkisen vallan käsite edellyttää sellaisen erityisen päätöksentekovallan käyttöä, joka poikkeaa

yleisesti sovellettavasta lainsäädännöstä ja joka ilmenee kykynä toimia muiden oikeussubjektien tahdosta riippumatta tai jopa kyseisen tahdon vastaisesti. Julkinen valta ilmenee unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan erityisesti oikeutena käyttää voimakeinoja (asia C-114/97, komissio v. Espanja, tuomio 29.10.1998, Kok., s. I-6717, 37 kohta).

23 EY 45 artiklan ensimmäisen kohdan soveltamisalan piiriin eivät siis kuulu toiminnot, jotka muodostuvat viranomaisen toiminnan avustamisesta tai yhteistyöstä viranomaisen toiminnan kanssa (ks. vastaavasti asia C-42/92, Thijssen, tuomio 13.7.1993, Kok., s. I-4047, 22 kohta).

24 Komission sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan mielestä julkisen vallan käyttöön liittyvät toiminnot on erotettava yleisen edun nimissä harjoitetuista toiminnoista. Eri ammateille myönnetään näet erityisiä valtuuksia yleisen edun nimissä ilman, että ne liittyisivät julkisen vallan käyttöön.

25 Portugalin lainsäädännössä ei anneta päätöksentekovaltaa notaareille, jotka eivät siis osallistu julkisen vallan käyttöön.

26 Toiseksi komissio tarkastelee direktiivin 2005/36 vaatimuksien kannalta edellytyksiä, jotka on asetettu notaarin ammattiin pääsylle Portugalissa.

27 Komissio huomauttaa Yhdistyneen kuningaskunnan tavoin, että kyseisen direktiivin johdanto-osan 41 perustelukappaleessa notaarin ammattia ei suljeta pois direktiivin soveltamisalasta. Kyseistä perustelukappaletta olisi tulkittava siten, että EY 45 artiklan

ensimmäistä kohtaa sovelletaan notaarin ammattiin siltä osin kuin notaarit osallistuvat julkisen vallan käyttöön. Notaari ei kuitenkaan Portugalin oikeusjärjestyksessä osallistu julkisen vallan käyttöön, joten häneen on komission mukaan sovellettava direktiiviä 2005/36.

28 Komissio toteaa tästä, että notaarin ammatin harjoittamiseksi Portugalissa on täytettävä viisi edellytystä. Ensinnäkin hakijoilla on oltava portugalilaisen yliopiston myöntämä oikeustieteellinen tutkinto tai Portugalin lainsäädännön mukaan vastaava yliopistollinen tutkintotodistus. Toiseksi hakijoiden on pitänyt suorittaa valintakoe, jonka perusteella notaarin ammattinimike on mahdollista saada. Kolmanneksi heidän on suoritettava harjoittelu, jonka päätteeksi notaarina toimiva henkilö antaa lausunnon harjoittelijan kelpoisuudesta ammatin harjoittamiseen. Neljänneksi hakijoiden on harjoittelun suoritettuaan läpäistävä toinen valintakoe, jonka perusteella he voivat harjoittaa ammattia. Viidenneksi hakijat ottavat toimensa vastaan vannomalla valan oikeusministerin ja notaariliiton puheenjohtajan edessä.

29 Komission mielestä kolme ensimmäistä edellisessä kohdassa mainittua edellytystä eivät ole yhteensoveltuvia direktiivin 2005/36 vaatimusten kanssa. Ensimmäinen edellytys on ristiriidassa kyseisen direktiivin 13 artiklan 1 kohdan ja 14 artiklan 3 kohdan kanssa, koska siinä kielletään muiden jäsenvaltioiden yliopistojen myöntämien oikeustieteellisten tutkintojen tai muiden yliopistollisten tutkintotodistusten, joita ei pidetä vastaavina, haltijoita harjoittamasta notaarin ammattia Portugalissa. Toinen edellytys on ristiriidassa muun muassa mainitun direktiivin 14 artiklan 3 kohdan kanssa, koska valintakoe, jonka perusteella notaarin ammattinimike on mahdollista saada, koskee laajaa kirjoa aiheita, eikä siinä oteta huomioon aiheita jotka jo sisältyvät hakijan tutkintotodistukseen tai koulutuksesta saatuun muodolliseen asiakirjaan. Kolmannesta edellytyksestä komissio huomauttaa, että harjoittelua ei voida pitää pelkästään sopeutumisaikana vaan se on samanaikaisesti myös kelpoisuuskoe, vaikka direktiivin 2005/36 14 artiklan 3 kohdassa kielletään yhtäältä sopeutumisajan ja toisaalta kelpoisuuskokeen samanaikainen soveltaminen.

30 Portugalin tasavalta väittää Liettuan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan tukemana ensinnäkin, että notaari osallistuu unionin lainsäädännön ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti EY 45 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetulla tavalla julkisen vallan käyttöön.

31 Yhteisöjen tuomioistuin on näet asiassa C-405/01, Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, 30.9.2003 antamassaan tuomiossa (Kok., s. I-10391, 42 kohta) vahvistanut, että testamenttien toimeenpanoa koskevat notaarin toiminnot merkitsevät osallistumista julkisen vallan käyttöön liittyvien tehtävien hoitamiseen.

32 Myös Euroopan parlamentti on todennut, että EY 45 artiklan ensimmäistä kohtaa voidaan soveltaa notaarin ammattiin, notaarilaitoksen tilanteesta ja järjestämisestä yhteisön kahdessatoista jäsenvaltiossa 18.1.1994 esittämässään päätöslauselmassa (EYVL C 44, s. 36) sekä oikeudellisen alan ammateista ja yleisestä edusta oikeusjärjestelmien toiminnassa 23.3.2006 esittämässään päätöslauselmassa (EUVL C 292 E, s. 105).

33 Samoin tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8.6.2000 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2000/31/EY (”Direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä”) (EYVL L 178, s. 1) sekä palveluista sisämarkkinoilla 12.12.2006 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2006/123/EY (EUVL L 376, s. 36) notaarin toiminnot on jätetty niiden soveltamisalan ulkopuolelle.

34 Tietyt notaarin asemaa koskevat näkökohdat – muun muassa notaarin asema julkista tehtävää hoitavana henkilönä, notaarien lukumäärän rajoittamista (numerus clausus) koskeva järjestelmä, valan vannominen sekä laissa säädetyt esteellisyyssäännöt – ovat samalla tavalla osoitus notaarien osallistumisesta julkisen vallan käyttöön.

35 Toiseksi Portugalin tasavalta, Liettuan tasavalta ja Slovenian tasavalta väittävät direktiivin 2005/36 väitetystä täytäntöön panematta jättämisestä, että kyseisen direktiivin johdanto-osan 41 perustelukappaleessa todetaan nimenomaisesti, että direktiivin soveltaminen ”ei rajoita [EY] 39 artiklan 4 kohdan eikä [EY] 45 artiklan soveltamista etenkään notaarien osalta”. Tämä varaus vahvistaa sen, että notaarin ammatti ei kuulu direktiivin 2005/36 soveltamisalaan. Samankaltainen varaus on esitetty direktiivin 89/48 johdanto-osan 12 perustelukappaleessa.

36 Portugalin tasavalta vetoaa direktiivin 2005/36 valmisteluasiakirjoihin ja etenkin Euroopan parlamentin ensimmäisessä käsittelyssä 11.2.2004 vahvistamaan lainsäädäntöpäätöslauselmaan ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ammattipätevyyden tunnustamisesta (EUVL 2004, C 97 E, s. 230) ja päättelee, että unionin lainsäätäjä on jättänyt notaarin ammatin mainitun direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

37 Tšekin tasavallan mielestä on niin, että siltä osin kuin notaarin ammatin harjoittaminen edellyttää yksityiskohtaisia tietoja vastaanottavan jäsenvaltion kansallisesta lainsäädännöstä, vaatimus kyseisen jäsenvaltion kansallista oikeutta koskevia kysymyksiä käsittelevästä kelpoisuuskokeesta on yhteensoveltuva direktiivin 2005/36 3 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitettujen edellytysten kanssa.

38 Slovenian tasavalta väittää, että unionin tuomioistuimen olisi viran puolesta hylättävä nyt käsiteltävä kanne siitä syystä, että oikeudenkäyntiä edeltäneen menettelyn kohteena oli direktiivin 89/48 väitetty täytäntöön panematta jättäminen, kun taas nyt käsiteltävässä kanteessa Portugalin tasavaltaa moititaan siitä, ettei se ole noudattanut direktiivin 2005/36 mukaisia velvoitteitaan.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

Kanteen tutkittavaksi ottaminen

39 Komission kannekirjelmästä ilmenee, että nyt käsiteltävä kanne koskee direktiivin 2005/36 väitettyä täytäntöön panematta jättämistä. On kuitenkin huomautettava, että komission viralliset huomautukset ja perusteltu lausunto koskevat direktiiviä 89/48. Kysymystä nyt käsiteltävän kanteen tutkittavaksi ottamisesta on siis tarkasteltava viran puolesta.

40 Unionin tuomioistuin voi näet oikeuskäytäntönsä nojalla tutkia viran puolesta, ovatko EY 226 artiklassa määrätyt edellytykset jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen nostamiselle täyttyneet (asia C-362/90, komissio v. Italia, tuomio 31.3.1992, Kok., s. I-2353, 8 kohta ja asia C-417/02, komissio v. Kreikka, tuomio 9.9.2004, Kok., s. I-7973, 16 kohta).

41 Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on todettu, että EY 226 artiklaan perustuvan kanteen yhteydessä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä on arvioitava sellaisen unionin lainsäädännön perusteella, joka oli voimassa komission kyseiselle jäsenvaltiolle perustellun lausunnon noudattamista varten asettaman määräajan päättyessä (ks. mm. asia C-61/94, komissio v. Saksa, tuomio 10.9.1996, Kok., s. I-3989, 42 kohta; asia C-377/03, komissio v. Belgia, tuomio 5.10.2006, Kok., s. I-9733, 33 kohta ja asia C-416/07, komissio v. Kreikka, tuomio 10.9.2009, Kok., s. I-7883, 27 kohta). On kuitenkin todettava, että direktiivi 89/48 kumottiin direktiivillä 2005/36 20.10.2007 alkaen eli perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättymisen jälkeen.

42 Vaikka kannekirjelmässä ei lähtökohtaisesti voida vaatia jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteamista laajemmin kuin perustellun lausunnon lausuntoosassa ja virallisessa huomautuksessa, on kuitenkin niin, kuten unionin tuomioistuin on jo todennut, että komissiolla on oikeus vaatia sellaisten jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteamista, jotka perustuvat unionin toimen alkuperäiseen

mutta myöhemmin muutettuun tai kumottuun versioon ja jotka on sisällytetty myös uuden unionin toimen säännöksiin tai määräyksiin. Kanteen kohdetta ei sen sijaan voida laajentaa sellaisiin uusista säännöksistä tai määräyksistä johtuviin velvoitteisiin, joita vastaavia velvoitteita ei ole kyseisen toimen alkuperäisessä versiossa, sillä muutoin rikotaan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn sääntöjenmukaisuutta koskevia olennaisia menettelymääräyksiä (ks. tästä asia C-365/97, komissio v. Italia, tuomio 9.11.1999, Kok., s. I-7773, 36 kohta; asia C-363/00, komissio v. Italia, tuomio 12.6.2003, Kok., s. I-5767, 22 kohta ja em. asia komissio v. Kreikka, tuomio 10.9.2009, 28 kohta).

43 Komission kannekirjelmään sisältyvät vaatimukset sen toteamiseksi, että Portugalin tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 2005/36 mukaisia velvoitteitaan, on siten lähtökohtaisesti otettava tutkittaviksi, jos kyseisestä direktiivistä johtuvat velvoitteet vastaavat direktiivistä 89/48 johtuvia velvoitteita (ks. analogisesti em. asia komissio v. Kreikka, tuomio 10.9.2009, 29 kohta).

44 Kuten direktiivin 2005/36 johdanto-osan yhdeksännestä perustelukappaleesta ilmenee, samalla kun kyseisellä direktiivillä pyritään parantamaan, järjestelemään uudelleen ja järkeistämään voimassa olevia säännöksiä yhdenmukaistamalla sovellettavat periaatteet, sillä säilytetään sijoittautumisvapautta koskevat periaatteet ja takeet, jotka ovat perustana erilaisille voimassa oleville direktiivillä 89/48 käyttöön otetun kaltaisille tunnustamisjärjestelmille.

45 Direktiivin 2005/36 johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan myös, että muun muassa direktiivissä 89/48 vahvistettu tunnustamisjärjestelmä ei muutu.

46 Tässä tapauksessa komission Portugalin tasavaltaan kohdistamassa, notaarin ammattia koskevassa arvostelussa ei ole kyse siitä, ettei jotain tiettyä direktiivin 2005/36 säännöstä olisi pantu täytäntöön, vaan siitä, ettei kyseistä direktiiviä ole kokonaisuudessaan pantu täytäntöön.

47 Tämän perusteella on todettava, että väitetty velvoite panna direktiivi 2005/36 täytäntöön notaarin ammatin osalta on vastaava kuin direktiivistä 89/48 johtuva velvoite, koska yhtäältä viimeksi mainitulla direktiivillä vahvistetun tunnustamisjärjestelmän perustana olevat periaatteet ja takeet on pidetty voimassa ensin mainitulla direktiivillä ja koska toisaalta kyseinen järjestelmä ei ole muuttunut direktiivin 2005/36 antamisen jälkeen.

48 Kanne voidaan siis ottaa tutkittavaksi.

Asiakysymys

49 Komissio moittii Portugalin tasavaltaa siitä, ettei se ole pannut direktiiviä 2005/36 täytäntöön notaarin ammatin osalta. On siis tutkittava, onko mainittua direktiiviä tarkoitus soveltaa kyseiseen ammattiin.

50 Tässä on otettava huomioon lainsäädännöllinen asiayhteys, johon direktiivi 2005/36 kuuluu.

51 On siten huomautettava, että lainsäätäjä on direktiiviä 2005/36 edeltäneen direktiivin 89/48 johdanto-osan 12 perustelukappaleessa nimenomaisesti todennut, että korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskeva yleinen järjestelmä, joka on otettu käyttöön direktiivillä 89/48, ”ei estä [EY 45] artiklan – – soveltamista”. Näin esitetty varaus ilmaisee lainsäätäjän halua jättää EY 45 artiklan ensimmäisen kohdan soveltamisalaan kuuluvat toiminnot direktiivin 89/48 soveltamisalan ulkopuolelle.

52 Unionin tuomioistuimella ei kuitenkaan ollut vielä direktiiviä 89/48 annettaessa ollut tilaisuutta ottaa kantaa siihen, kuuluvatko notaarin toiminnot EY 45 artiklan ensimmäisen kohdan soveltamisalaan.

53 Parlamentti on lisäksi direktiivin 89/48 antamista seuranneiden vuosien kuluessa vahvistanut tämän tuomion 32 kohdassa mainituissa vuosien 1994 ja 2006 päätöslauselmissaan yhtäältä, että EY 45 artiklan ensimmäistä kohtaa on sovellettava kokonaisuudessaan notaarin ammattiin sellaisenaan, mutta toisaalta se on esittänyt toiveensa siitä, että kansalaisuusedellytys kyseiseen ammattiin pääsemiseksi poistettaisiin.

54 Unionin lainsäätäjä on lisäksi antaessaan direktiivin 89/48 korvannutta direktiiviä 2005/36 ottanut asiakseen täsmentää sen johdanto-osan 41 perustelukappaleessa, että direktiivin soveltaminen ei rajoita EY 45 artiklan soveltamista ”etenkään notaarien osalta”. Unionin lainsäätäjä ei kuitenkaan ottanut kantaa EY 45 artiklan ensimmäisen kohdan ja näin ollen direktiivin 2005/36 sovellettavuuteen notaarin toimintoihin esittäessään kyseisen varauksen.

55 Tästä ovat osoituksena muun muassa viimeksi mainitun direktiivin valmisteluasiakirjat. Parlamentti näet ehdotti tämän tuomion 36 kohdassa mainitussa lainsäädäntöpäätöslauselmassaan, että direktiivin 2005/36 tekstissä todettaisiin nimenomaisesti, ettei direktiiviä sovelleta notaareihin. Vaikka tätä ehdotusta ei hyväksyttykään muutetussa ehdotuksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ammattipätevyyden tunnustamisesta (KOM(2004) 317 lopullinen) eikä neuvoston 21.12.2004 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 251 artiklassa tarkoitettua menettelyä noudattaen vahvistamassa yhteisessä kannassa (EY) N:o 10/2005 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin antamiseksi ammattipätevyyden tunnustamisesta (EUVL 2005, C 58 E, s. 1), näin ei tehty sillä perusteella, että direktiiviä oli tarkoitus soveltaa notaarin ammattiin, vaan muun muassa sillä perusteella, että ”sijoittautumisvapauden ja

palvelujen vapaan tarjoamisen vapautta koskevasta periaatteesta poikkeamisesta niiden toimintojen kohdalla, joissa käytetään suoraa ja nimenomaista viranomaisvaltaa, [määrätään] EY 45 artikla[n ensimmäisessä kohdassa]”.

56 Kun tässä yhteydessä otetaan huomioon lainsäädäntöprosessiin liittyneet erityiset olosuhteet ja niistä seurannut epävarmuus, kuten edellä esitetystä lainsäädännöllisestä asiayhteydestä ilmenee, ei ole mahdollista todeta, että perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä jäsenvaltioilla olisi ollut riittävän selvä velvoite panna direktiivi 2005/36 täytäntöön notaarin ammatin osalta.

57 Kanne on siis hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

58 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska Portugalin tasavalta on vaatinut, että komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska komissio on hävinnyt asian, komissio on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

59 Työjärjestyksen 69 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. Tšekin tasavalta, Liettuan tasavalta, Slovenian tasavalta, Slovakian tasavalta ja Yhdistynyt kuningaskunta vastaavat siis omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Euroopan komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

3) Tšekin tasavalta, Liettuan tasavalta, Slovenian tasavalta, Slovakian tasavalta sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Allekirjoitukset